

SAMORZĄD MIEJSKI

Miesięcznik Związku Miast Polskich

Nr 2 (183), luty 2012
ISSN 1730-5187

Najlepsi w usługach społecznych
Konkurs „Samorządowy Lider Zarządzania 2011”

W NUMERZE

KRONIKA KRAJOWA

IV URBACT II jest Europejskim Programem Współpracy Terytorialnej, współfinansowanym przez EFRR oraz państwa członkowskie. 7 listopada 2011 r. Sekretariat Programu ogłosił trzeci, ostatni już nabór projektów w ramach URBACT II. Obecny konkurs dotyczy stworzenia maksymalnie 19 nowych sieci tematycznych.

V Pierwsze w nowym roku posiedzenie Komisji Wspólnej, które odbyło się 25 stycznia, poprzedziła debata systemowa na temat zadań związanych z ochroną zdrowia. Komisja zajęła się też projektem nowelizacji ustawy o finansach publicznych.

LAUREACI KONKURSU „SAMORZĄDOWY LIDER ZARZĄDZANIA 2011 – USŁUGI SPOŁECZNE”

VI Bielsko-Biała, Słupsk (w dwóch kategoriach), Toruń, Koszalin, Przasnysz, Płońsk, Jarocin, wśród gmin wiejskich – Lubicz, Długosiodło, a wśród powiatów – powiat gryfiński, elbląski oraz piliński laureaci zeszłorocznej edycji konkursu „Samorządowy Lider Zarządzania – usługi społeczne”, którego wyniki ogłoszono w Warszawie 19 grudnia 2011 r. Dziś prezentujemy działania zwycięskich samorządów oraz zrealizowane przez nie projekty.

WSPÓŁPRACA JST Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

XIII Jednym z miast, które w szczególnie aktywny sposób uczestniczyło w pracach miejskiej Grupy Wymiany Doświadczeń działającej w ramach programu „Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych – wypracowanie i upowszechnienie standardów współpracy” jest Gdynia.

XIV „Współpraca między organizacjami pozarządowymi i administracją samorządową. Problemy, wyzwania i rekomendacje” – to tytuł ekspertyzy przygotowanej przez Instytut Spraw Publicznych w ramach projektu „Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych – wypracowanie i upowszechnienie standardów współpracy”.

Na okładce: Ratusz w Sanoku. W mieście w styczniu 2012 r. obradował Zarząd ZMP (o posiedzeniu piszemy obok).
Fot. Archiwum Urzędu Miasta Sanoka

Posiedzenie Zarządu ZMP w Sanoku

Bez wzmocnienia udziału

Podczas posiedzenia Zarządu ZMP w Sanoku 28 stycznia br. podjęto kompromisowe stanowisko w sprawie prezydenckiego projektu ustawy o wzmocnieniu udziału mieszkańców w działaniach JST, o współdziałaniu gmin, powiatów i województw oraz o zmianie niektórych ustaw.

Zaproponowano zmianę tytułu projektu (usuwanie „o wzmocnieniu udziału mieszkańców w działaniach JST”) i pozostawienie w nim jedynie zapisów o współpracy między JST (zespół współpracy terytorialnej) i zmianach ustrojowych samorządu terytorialnego. Członkowie Zarządu nie zgodzili się na poparcie pierwszej części projektu tej regulacji na temat wzmocnienia udziału mieszkańców. Zdaniem prezydentów i burmistrzów, udział ten jest cały czas zapewniany przez samorządy lokalne w mniejszym lub większym stopniu w różnych formach, dlatego nie ma konieczności odgórnego uregulowania tych kwestii. W opinii przedstawicieli miast należy zmienić zapisy dotyczące konwentów powiatowych i wojewódzkich, które powinny być fakultatywne i mieć bardziej elastyczną formułę (bez kompetencji stanowiących). Zgłoszono poza tym dodanie przepisów dotyczących: możliwości uzyskania statusu miast na prawach powiatu dla miast „prezydenckich”, przekazania burmistrzowi miasta (na jego wniosek) uprawnienia do zarządzania ruchem w granicach miasta oraz godnego zabezpieczenia (osłony socjalnej) osób, które przez co najmniej trzy kadencje pełniły funkcję organu wykonawczego gminy, np. na wzór propozycji dotyczącej – będących w podobnej sytuacji – posłów.

Kompleksowo o oświacie

Członkowie Zarządu ZMP negatywnie ocenili **projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty**, który wydłuża odsunięcie w czasie terminu obligatoryjnej daty objęcia sześcioletków obowiązkiem szkolnym do 2020 roku (ustawa została uchwalona 27 stycznia br.), a także ten przygotowany przez PIS, który przywraca kontrolę nad podejmowaniem przez JST decyzji o likwidacji szkół i placówek oświatowych (pozytywna opinia kuratora oświaty).

Zarząd ZMP nie wypowiedział się na temat **projektu ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty (SLD)** dotyczącego zmian w nauczaniu religii w szkołach.

Z kolei projekt dotyczący **zmian w systemie oświaty** opracowany przez PSL, wprowadzający

mechanizm wsparcia finansowego (dotacje celowe) dla organów prowadzących przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych i inne formy wychowania przedszkolnego, spotkał się z aprobatą, chociaż pojawiły się wątpliwości dotyczące zbyt małej kwoty dotacji (kwota bazowa na rok 2012 to 2523,60 zł), która w kolejnych latach może ulegać pomniejszeniu. Zdaniem reprezentantów samorządów miejskich, nie jest to rozwiązanie systemowe, ale zwiększa pulę środków. Wysokość dotacji powinna być jednak odniesiona do wynagrodzenia nauczycieli.

Bez uwag (poza jedną formalną) przyjęto **projekt ustawy o zmianie ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych**, który rozszerza grupę nauczycieli uprawnionych do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego (możliwość wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej).

Przy okazji omawiania projektów z tej dziedziny Zarząd ZMP postanowił powołać specjalny zespół złożony z ekspertów i samorządowców, który wypracuje kompleksowe stanowisko w sprawie oświaty.

Pozytywnie zaopiniowano **projekt ustawy o zwrocie osobom fizycznym niektórych wydatków związanych z zakupem odzieży i dodatków odzieżowych dla niemowląt oraz obuwia dziecięcego (PiS)**. Reguluje on zasady zwrotu rodzicom, którzy w ciągu roku wydali więcej niż 200 zł na zakup odzieży i dodatków odzieżowych dla niemowląt oraz obuwia dziecięcego, części poniesionych wydatków (kwota zwrotu – 69,57% podatku VAT, różnica między 23 a 7%).

Obrona domniemania kompetencji

Pozytywnie zaopiniowano **projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku rolnym (PSL)**, natomiast negatywną ocenę dostał projekt ustawy o zasadach wykonywania prawa własności górniczej przez Skarb Państwa w zakresie wydobywania węglowodorów oraz utworzeniu Funduszu im. Ignacego Łukaszewicza (PiS). Taką samą ocenę otrzymał **projekt ustawy zmieniającej ustawę o samorządzie gminnym** (Parlamentarny Zespół

ds. Osób Starszych). Ustawa taka jest niepotrzebna. Podkreślano, że jeśli Rada Miasta chce powołać taką strukturę, nie potrzebuje tej ustawy. Taka regulacja sugeruje, że można powołać tylko Młodzieżową Radę Miasta i Radę Seniorów, a innych nie. Zdaniem Zarządu, należy bronić domniemania kompetencji samorządu. Już wcześniej zlekceważono stanowisko ZMP w podobnej sprawie i obecnie pojawiają się absurdalne rozstrzygnięcia nadzoru prawnego, który bazując na tym, że tylko jedna struktura jest wpisana, zabrania działać innym. Dlatego Związek postuluje otwarcie katalogu, co umożliwi powoływanie dowolnych rad przez samorząd.

Fakultatywny asystent

Analizując **projekt ustawy o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej**, Zarząd ZMP podtrzymał swoje wcześniejsze negatywne stanowisko wobec całej ustawy, ze względu na to, że nie zapewnia finansowania nowych zadań nałożonych na gminy. Projekt przygotowany przez PO i PSL to jedynie próba złagodzenia przepisów ustawy, zaskarżonej do TK. Zakłada on zmiany pozwalające na obniżenie kosztów jej wdrożenia. Zadania, na które nie ma pieniędzy, mają być fakultatywne (do 31 grudnia 2014 r.), a dopiero potem ma być wpro-

Sprzeciwiono się zapisom projektu ustawy o samorządzie gminnym i zmianie niektórych ustaw (PiS), który w autopoprawce ogranicza kadencję dla wójtów do dwóch.

Fot. A. Frączek

wadzony – w oparciu o doświadczenia z pierwszych trzech lat – nowy system ich finansowania. Zgłoszono szereg uwag. Fakultatywność winna być wprowadzona nie tylko na czas określony. Koszty asystenta rodziny na podstawie sprawozdania powinien refundować w całości wojewoda. Zakwestionowano zapisy dotyczące łączenia pracy asystenta rodziny z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego, które mogą powodować obniżenie ewentualnych wydatków gmin. Ograniczeniem łączenia tych funkcji w jednej gminie powinien być konflikt interesów, polegający na tym, że pracownik socjalny nie może dokonywać oceny wniosków

w tej samej rodzinie, w której jest równocześnie asystentem. Nowelizacja nic nie mówi o całej gamie zadań przypisanych gminie do realizacji z tytułu tej ustawy, na które nie otrzymuje ona żadnych środków. Brakuje doprecyzowania, w jaki sposób gmina może przekazać zadania dotyczące wspierania rodziny do ośrodka pomocy społecznej. Zgłoszono uwagi dotyczące liczby dzieci w placówce wsparcia dziennego (powinno ich być więcej niż 15).

W poczet miast członkowskich Związku Miast Polskich przyjęto Dynów.

Więcej na www.zmp.poznan.pl

JOANNA PRONIEWICZ

Projekt EURO TRUCK dla miast

Mobilne Strefy Kibica

EURO TRUCK to ogólnopolski projekt związany z mistrzostwami UEFA EURO 2012, którego celem jest organizacja 100 jednodniowych Mobilnych Stref Kibica w polskich miastach niebędących gospodarzami meczów.

Pomysłodawcą i producentem projektu Mobilnych Stref Kibica jest firma Prowokator EURO TRUCK Sp. z o.o., patronem medialnym – Telewizja Polska, a jednym z jego partnerów – Związek Miast Polskich.

Celem projektu jest promowanie wspólnego kibicowania, promocja emocji i wartości, jakie niesie ze sobą piłka nożna. Projekt będzie realizowany od 8 czerwca do 2 lipca tego roku i obejmie 19 dni, podczas których odbędą się rozgrywki meczowe, zaś 20. dzień jego trwania będzie przebiegał pod hasłem „Przeżyjmy to raz jeszcze”.

W trakcie trwania mistrzostw Europy Mobilne Strefy Kibica będą podróżować po całej Polsce, oferując jednodniową, plenerową imprezę połączoną z oglądaniem na żywo licencjonowanych transmisji piłkarskich rozgrywek UEFA EURO 2012 za pośrednictwem ekranów

Przygotowano pięć identycznych Mobilnych Stref Kibica. Każda z nich jest ogrodzona i zajmie powierzchnię około 1200 mkw.

Fot. Arch. Prowokator EURO TRUCK Sp. z o.o.

diodowych. W skład pojedynczej strefy wchodzi ciężarówka o wymiarach 10 x 2,4 m, specjalnie wyprodukowana na potrzeby projektu, z rozkładaną zadaszoną sceną, wewnątrz której mieści się reżyserka, czyli centrum dowodzenia

imprezą, oraz wygradzona Mobilna Strefa Kibica o wymiarach 30 x 40 m (strefa wspólnej zabawy złożona z obszaru oglądania meczu, strefy cateringowej i strefy sponsorów projektu – stoiska promocyjne i stoisko miasta).

W mieście, które zgłosi akces do projektu, Mobilna Strefa będzie gościć przez jeden, ustalony wcześniej dzień. Zostanie zlokalizowana w atrakcyjnym punkcie umożliwiającym mieszkańcom dogodny dostęp do wszystkich oferowanych, w godzinach między 15 a 23, punktów programu. Wejście do strefy będzie bezpłatne. Przygotowano bogaty program atrakcji dla każdego gościa, od nauki śpiewania piosenek kibica, rywalizacji na boisku pneumatycznym przez konkursy na najliczniejszą rodzinę kibiców, celność strzałów czy szkolenia z „makijażu kibiców”, po okazję zawarcia legalnego związku małżeńskiego.

Zainteresowane projektem miasto musi zapewnić odpowiednią lokalizację dla strefy, zapewnić niezbędne zezwolenia, zabezpieczenia wynikające z ustawy o imprezach masowych oraz uiścić opłatę partycypacyjną (**miasta członkowskie otrzymają rabat w związku z przynależnością do ZMP**), podpisać list intencyjny, a następnie umowę o współpracy.

Obecnie trwają negocjacje i podpisywanie umów z kilkudziesięcioma miastami w Polsce.

(JP)

Program URBACT II

Ostatni nabór projektów

URBACT II jest Europejskim Programem Współpracy Terytorialnej 2007–2013, współfinansowanym przez EFRR oraz państwa członkowskie, którego budżet wynosi 69 mln euro.

Jego głównym celem jest promowanie zintegrowanego i zrównoważonego rozwoju miejskiego. Powyższy cel jest realizowany poprzez ułatwianie wymiany doświadczeń i wiedzy pomiędzy miastami europejskimi; wyciąganie wniosków i gromadzenie wiedzy w oparciu o doświadczenia miast (kapitalizacja); promowanie i rozpowszechnianie dobrych praktyk; wspieranie decydentów oraz praktyków, jak również władz wdrażających programy operacyjne w rozwoju polityk dotyczących zrównoważonego rozwoju miejskiego (budowanie kompetencji).

7 listopada 2011 r. Sekretariat Programu ogłosił trzeci, ostatni już nabór projektów w ramach URBACT II. Obecny konkurs dotyczy stworzenia maksymalnie 19 nowych sieci tematycznych.

Sieci tematyczne wybrane w wyniku tej rywalizacji mają skupić się na wspieraniu procesu wymiany do-

świadczeń i wzajemnego uczenia się pomiędzy miastami europejskimi w zakresie nowych narzędzi i polityk zintegrowanego i zrównoważonego rozwoju miejskiego. Oprócz wiedzy praktycznej pochodzącej z międzynarodowej współpracy w ramach sieci, każdy z partnerów projektu będzie musiał ściśle współpracować z lokalnymi partnerami w przygotowaniu Lokalnego Planu Działania.

Wybierając jeden z tematów, miasta uczestniczące w projekcie będą go musiały rozważyć również pod kątem:

- zarządzania rozwojem miejskim w kontekście kryzysu finansowego i gospodarczego,

- wprowadzania zintegrowanego i zrównoważonego podejścia do rozwoju miejskiego,

- tworzenia efektywnych partnerstw i procesów wielopoziomowego zarządzania.

Connecting cities
Building successes

Charakterystyka nowych projektów:

- czas trwania: 33 miesiące, w tym półroczna faza rozwoju projektu, po której następuje końcowa weryfikacja projektów,

- 8–12 partnerów (1 miasto jako partner wiodący; maksymalnie 3 partnerów niebędących miastami),

- równowaga ilościowa pomiędzy partnerami z obszaru konwergencji i konkurencji,

- budżet: 800 tys. euro (EFRR + wkład partnerów : 20% konwergencja/30% konkurencja),

- wsparcie eksperckie w ramach dodatkowego budżetu do 166 dni roboczych.

Złożenie aplikacji wymaga przygotowania propozycji projektu, uzyskania pisemnej deklaracji zainteresowania udziałem w projekcie minimum 4 miast (włączając w to lidera) oraz zgodnego z procedurą złożenia wniosku w elektronicznym systemie PRESAGE, który jest otwarty do 15 marca 2012 r. do godz. 14.00 oraz wersji pisemnej.

Wymagane dokumenty oraz instrukcja ich wypełniania znajdują się na stronie internetowej www.urbact.eu.

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego we współpracy ze Związkiem Miast Polskich oraz Śląskim Związkiem Gmin i Powiatów, działającymi w ramach Krajowego Punktu Kontaktowego URBACT II, zorganizowały 15 grudnia 2011 r. w Warszawie warsztaty informacyjne poświęcone naborowi projektów w ramach URBACT II. Ich celem było przybliżenie miastom samego Programu oraz wymiana praktycznych spostrzeżeń zaprezentowanych przez wybrane miasta uczestniczące w zamkniętych już projektach URBACT: Open Cities (Poznań), RegGov (Ruda Śląska) i Hero (Lublin). Ponadto przedstawiciele Sekretariatu URBACT prezentowali szczegóły dotyczące obecnego naboru projektów. Szczegóły spotkania dostępne są na stronie internetowej www.zmp.poznan.pl oraz www.urbact.pl.

ANNA NADOLNA

Tematyka projektów trzeciego naboru

MIASTA INNOWACYJNE	1. promowanie innowacji i gospodarki opartej na wiedzy (lokalny rozwój gospodarczy, otwarte innowacje, itp.), 2. promowanie innowacyjnych sposobów rozwiązywania problemów społecznych (innowacyjne usługi, kapitał ludzki, itp.), 3. promowanie zatrudnienia i wspieranie mobilności pracowników, 4. promowanie przedsiębiorczości.
MIASTA ZRÓWNOWAŻONE	1. niskoemisyjny i efektywny energetycznie rozwój gospodarczy miast (zrównoważony transport, mieszkalnictwo, adaptacja do zmian klimatu oraz przeciwdziałanie im, ochrona środowiska, przekształcanie nieużytków miejskich, itp.), 2. wspieranie planistycznych działań miast oraz efektywna administracja publiczna (kurczące się miasta, powiązania miasto-otoczenie, zarządzanie centrami miast, itp.).
MIASTA INTEGRUJĄCE	1. promowanie aktywnej integracji określonych grup (młodzi ludzie, osoby starsze, imigranci, kobiety, bezdomni, itp.), 2. ułatwianie rewitalizacji zdegradowanych dzielnic oraz walka z ubóstwem.

Z Komisji Wspólnej...

O zdrowiu i deficycie

Pierwsze w nowym roku posiedzenie Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, które odbyło się 25 stycznia, poprowadził prezydent Lublina Krzysztof Żuk – jako przedstawiciel kolejnej (po Związku Miast Polskich) korporacji samorządowej – Unii Metropolii Polskich.

Przed częścią roboczą odbyła się debata systemowa na temat zadań związanych z ochroną zdrowia. **Marek Wójcik**, zastępca sekretarza generalnego ZPP przypominał, że przy kształtowaniu dochodów JST nie przewidziano ani złotówki na realizację tych zadań. Mimo to, od 1999 r. powiaty i miasta na prawach powiatu wydały na nie aż 15 mld zł. Wójcik przypominał też, że to JST wzięły na siebie niełatwe zadanie racjonalizacji sieci szpitali i zmniejszyły liczbę podmiotów leczniczych blisko o jedną trzecią.

Plan zmian

Wiceminister zdrowia **Marek Haber** przedstawił plany legislacyjne ministra zdrowia na najbliższą przyszłość. Jest to m.in. ustawa o jakości w ochronie zdrowia, zakładająca powiązanie wysokiej jakości świadczeń, dzięki którym nie ma powikłań i co za tym idzie, dodatkowych kosztów – z bonusem finansowym jako sposobem nagradzania najlepszych. W planach jest też projekt ustawy o dodatkowych ubezpieczeniach, która ma uporządkować kwestie: kto może je oferować, jaki zakres świadczeń mogą obejmować i co z prawem pacjenta objętego tylko podstawowym ubezpieczeniem do świadczeń. Dodatkowe ubezpieczenia wprowadzą też nowe środki do systemu, a to umożliwi rozszerzenie oferty dla pacjenta i zdobycie nowych środków przez usługodawców.

Celem nowelizacji ustawy o zdrowiu publicznym jest uregulowanie kwestii związanych z profilaktyką i promocją zdrowia. Podniesie ona Narodowy Program Zdrowia do rangi ustawowej i zapewni większe źródła finansowania. Minister zdrowia zamierza też zobowiązać NFZ do przeznaczania przynajmniej 0,5% środków na finansowanie świadczeń na zagadnienia związane z promocją zdrowia. Ta propozycja

bardzo spodobała się samorządowcom, bo według wstępnych wyliczeń dałaby 2,7 mld zł na programy profilaktyczne. W kwestii finansowania programów zdrowotnych realizowanych przez JST minister Haber stwierdził, że programy powinny być ujednolicone, jednakowo realizowane w całej Polsce i jednakowo dostępne.

Problem do rozwiązania stanowi kwestia ubezpieczenia szpitali od nieprzewidzianych zdarzeń medycznych – wysokość ubezpieczeń na ten rok zdecydowanie wykracza poza czynione wcześniej szacunki. Minister Haber zapewnił, że jeśli rozmowy z ubezpieczycielami nie przyniosą rezultatu, to rozważy wprowadzenie fakultatywności ubezpieczeń. Samorządowcy poparli to rozwiązanie. Ustalono, że rządowo-samorządowa grupa robocza wypracuje rekomendacje dotyczące postępowania w kwestii ubezpieczeń szpitali. Przedstawiciele ZPP przekazali też gotowy projekt nowelizacji ustawy o działalności leczniczej, by przyspieszyć prace.

Ustalenia Komisji

Samorządowcy zaproponowali, by za 2 lata powrócić do obecnych planów i sprawdzić, co udało się zrealizować. Poprosili też o wydłużenie terminu obowiązywania mechanizmu wsparcia przekształceń szpitali o co najmniej 2 lata.

Współprzewodniczący ze strony rządowej, minister administracji i cyfryzacji **Michał Boni** zasugerował, by na Zespole ds. Ochrony Zdrowia przygotować projekt agendy pokazującej kolejność, w jakiej poszczególne rozwiązania byłyby przygotowywane.

Deficyt po raz kolejny

Część robocza posiedzenia rozpoczęła się opiniowaniem projektu nowelizacji ustawy o finansach publicznych. – *Strona samorządowa przyjmuje do*

*wiadomości konieczność ograniczenia deficytu całego sektora finansów publicznych według kryteriów z Maastricht. Zwracamy jednak uwagę, że deficyty JST są przejściowe i wynikają z realizacji programów inwestycyjnych z udziałem środków europejskich, współfinansowanych środkami kredytowymi – powiedział prezydent **Krzysztof Żuk** – Deficyty te wynikają też z czynników leżących poza sektorem samorządowym, związane są głównie ze spadkiem dochodów własnych JST w wyniku zmian ustawowych. Chcielibyśmy przypomnieć o naszym stanowisku, iż do utrzymania zbiorczego wyniku sektora wystarczają silne mechanizmy wbudowane w istniejącą ustawę o finansach publicznych.*

Z kolei **Ryszard Grobelny**, prezes ZMP tłumaczył, że restrykcje są zbędne, bo poziomy które są pożądane będą osiągnięte bez tej ustawy. Zwrócił uwagę, że problemem w JST nie jest sam deficyt, tylko brak pieniędzy w systemie i ograniczanie (bądź nie) deficytu tego problemu nie rozwiąże. Dodatkowym problemem, zdaniem samorządowców, jest wprowadzenie do systemu komunalnych osób prawnych, czyli zakładów opieki zdrowotnej. Tego elementu w momencie ustalania poziomu referencyjnego nie było. Problemem nie jest wprowadzenie nowego elementu, lecz mechanizm, który przerzuca zobowiązania szpitali na samorządy, i to zagrożenie trzeba usunąć.

Minister **Michał Boni** zaproponował, by zespół finansowy jeszcze raz pochylił się nad rozwiązaniem tej kwestii, zwłaszcza że wiele spraw udało się już ustalić. Wiceminister finansów **Maciej Grabowski** zaznaczył, że propozycja ograniczenia deficytu przygotowana przez stronę samorządową była bardzo konstruktywna. – *Co do meritum jesteśmy bardzo blisko ustalenia sposobu dzielenia deficytu* – powiedział.

„Mapa drogowa” Boniego

Minister Boni poinformował, że odbył już spotkania ze wszystkimi korporacjami samorządowymi i dał mu to materiał do poważnego myślenia o relacjach rząd – samorząd i do wprowadzania zmian ustrojowych. Obiecał, że w ciągu najbliższego miesiąca ułoży swego rodzaju „mapę drogową” działań, którą przedstawi potem partnerom samorządowym.

HANNA HENDRYSIĄK

POMOC SPOŁECZNA

BIELSKO-BIAŁA Dla rodzin wielodzietnych

Praktyka „Działania wspierające kierowane do rodzin wielodzietnych w ramach kompleksowego systemu wsparcia rodzin w Bielsku-Białej, mające na celu promowanie modelu rodziny wielodzietnej” obejmuje nowatorskie w skali kraju rozwiązania, promuje pozytywny wizerunek rodziny wielodzietnej oraz stwarza rodzinom warunki do aktywniejszego uczestniczenia w życiu społecznym.

Działania dotyczące polityki prorodzinnej są podejmowane na podstawie „Miejskiego Programu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną na lata 2010–2013”, przyjętego na mocy uchwały Rady Miejskiej 2 marca 2010 r. Ze wsparcia mogą korzystać wszystkie rodziny zamieszkałe w Bielsku-Białej, a przede wszystkim rodziny wielodzietne, zastępcze, niepełne oraz niewydolne wychowawczo.

Miejski Program zawiera analizę systemu opieki i profilaktyki nad dzieckiem i rodziną

w mieście, systematyzuje realizowane do tej pory zadania, wyznaczając nowe kierunki działań. Głównymi jego elementami są: Program Rodzina +, dodatkowe ulgi w przejazdach komunikacją miejską oraz objęcie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej dodatkowymi świadczeniami finansowymi poprzez zwiększenie kwot dodatków do zasiłku rodzinnego.

Z ulg można skorzystać na podstawie Karty Rodzina +.

Fot. Arch. UM w Bielsku-Białej

Program Rodzina+ dzięki wprowadzeniu systemu ulg zwiększa rodzinom wielodzietnym i rodzinom zastępczym dostępność usług

publicznych, dóbr kultury, imprez sportowych (50% ulga) oraz do oferty przygotowanej przez 37 przedsiębiorców – partnerów programu. Rodziny uczestniczące w programie mogą korzystać na preferencyjnych warunkach m.in. z przejazdów kolejką linową na Szynielną, oferty szkół języków obcych, niepublicznych przedszkoli i szkół, prywatnego punktu opieki nad małym dzieckiem, sklepu z odzieżą i obuwiem, centrum sportów górskich, klubów sportowych, szkoły tańca (wykaz na www.rodzina-plus.pl). W realizację programu zaangażowany jest też Miejski Zakład Komunikacyjny, który wprowadził ulgowy weekendowy bilet rodzinny, bilet ulgowy specjalny (zniżka 65%) oraz bilet wolnej jazdy. W programie do 31 sierpnia 2011 r. uczestniczyło 1337 rodzin, dla których wydano 6670 kart.

Innowacyjność tego przedsięwzięcia polega na wykorzystaniu posiadanej infrastruktury sportowej, kulturalnej i komunikacyjnej do realizacji zadań z obszaru pomocy społecznej, a także na włączeniu do ich realizacji lokalnych przedsiębiorców.

PRZASNYSZ Systemowo przeciwko przemocy

„Przasnyska Koalicja na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” jest interdyscyplinarnym zespołem złożonym ze specjalistów różnych dziedzin, którzy profesjonalnie realizują zadania z przeciwdziałania przemocy i udzielają pomocy ofiarom przemocy domowej. Przasnyski model jest rozwiązaniem systemowym.

Przasnyska Koalicja powstała w kwietniu 2005 roku z inicjatywy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i Komendy Powiatowej Policji w Przasnyszu. W jej skład weszli przedstawiciele 16 instytucji: policji, pomocy społecznej, sądu, prokuratury, oświaty, służby zdrowia, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych i organizacji pozarządowych. Grupa ta nie tylko wprowadza wypracowane przez siebie standardy interwencji, ale jest społecznym lobby na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej oraz minimalizowania jej skutków. Oparta na zasadach partnerstwa współpraca instytucji daje możliwość wszechstronnej pomocy rodzinom dotkniętym tym zjawiskiem.

Praktyka jest doskonałym przykładem na to, jak w lokalnej społeczności budować partnerski model współpracy jednostek samorządu terytorialnego, instytucji publicznych, w tym instytucji porządku publicznego, oraz

W 2011 r. burmistrz powołał Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
Fot. Arch. UM w Przasnyszu

organizacji pozarządowych. Z inicjatywy Koalicji przeprowadzono cykl szkoleniowy „Rodzina bez przemocy” w szkołach, adresowany do uczniów, rodziców i nauczycieli, szkolenia dla instytucji zajmujących się tym problemem. Powołany został Zespół Interwencyjny w składzie: pracownik socjalny, policjant, terapeuta ds. uzależnień i przemocy, pedagog szkolny, kurator. Uruchomiono Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy Domowej przy MOPS, rozkolportowano do wszystkich mieszkańców ulotki zawierające informacje o zjawisku przemocy i dyżurach konsultantów, powołano grupę samopomocową dla osób doświadczających przemocy domowej, zrealizowano projekt „Przasnysz bez przemocy” (koszt projektu

88 760 zł, dotacja – 58 060 zł). W 2011 roku Rada Miejska przyjęła Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Przasnysza na lata 2011–2015.

Różnorodność działań Koalicji – edukacja lokalnej społeczności, system terapeutycznego wsparcia, model interwencji i monitoring rodzin – doprowadziła do zbudowania w Przasnyszu lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zanim odpowiednie regulacje prawne w tym zakresie zostały przyjęte na obszarze całego kraju. Co ważne, ten sprawnie funkcjonujący system udało się zorganizować bez zaangażowania znacznych środków finansowych.

LUBICZ Pogłębiona diagnoza

Gmina Lubicz, najliczniejsza gmina wiejska w województwie kujawsko-pomorskim (19 tys. mieszkańców), realizuje od 2008 r. Program Aktywności Lokalnej, którego celem jest praca z grupami społecznymi i środowiskami lokalnymi znajdującymi się w niekorzystnym położeniu życiowym, a także opracowanie diagnozy rodzinnej i środowiskowej.

Program Aktywności Lokalnej Gminy Lubicz na lata 2008–2013, przyjęty na mocy uchwały Rady Gminy 19 maja 2008 r., jest skierowany do osób, rodzin i środowisk, które wymagają wnikliwej, głębokiej diagnozy rodzinnej i środowiskowej oraz wypracowania dalszej drogi rozwoju jako klientów gminnego ośrodka pomocy społecznej.

Działania programu przyczyniają się do rozwiązywania problemów oraz zaspokajania potrzeb grup społecznych i środowiska lokalnego, dzięki temu, że dobierany jest dla nich odpowiedni rodzaj wsparcia. Program Aktywności Lokalnej realizowany jest poprzez Środowiskowe Punkty Aktywności Lokalnej,

które mają charakter mobilny i są przenoszone podczas trwania programu z miejscowości do miejscowości. Osoby i rodziny objęte programem po wstępnej diagnozie pracownika socjalnego, poddawane są pogłębionej diagnozie, którą opracowują specjaliści: psycholog kliniczny, psycholog dziecięcy, terapeuta uzależnień, prawnik, pedagog, pracownik socjalny i doradca zawodowy. Pogłębiona diagnoza jest podstawą do opracowania indywidualnych ścieżek rozwoju osobistego klientów GOPS oraz wskazaniem do prowadzenia dalszej pracy socjalnej przez pracownika socjalnego. Dzięki niej osoby mogą zostać objęte takimi działaniami, jak: terapia, leczenie specjalistyczne, asystentura rodzinna, warsztaty, szkolenia, grupy samopomocowe, zajęcia w świetlicach środowiskowych dla dzieci i młodzieży czy projekty pobudzające ich aktywność społeczną.

Nowatorstwo programu opiera się na zastosowaniu takich działań, jak diagnoza przyczyn problemów społecznych, opracowanie ścieżki rozwoju klienta pomocy społecznej, praca z asystentem rodziny czy prowadzenie programów rozwojowych w świetlicach środowiskowych, które są rzadko stosowane w gminach

Programem Aktywności Lokalnej w latach 2008–2011 objęto 39 osób i rodzin wraz z otoczeniem – 29 osób.

Fot. UG w Lubiczu

wiejskich. Unikalność prezentowanego rozwiązania polega na kompleksowości działań zmierzających do usamodzielnienia osób, rodzin, środowisk w wypełnieniu ról rodzinnych, społecznych i zawodowych. Wyróżnia je również wysoka efektywność ekonomiczna. Samorząd gminy Lubicz pokazał, jak przy stosunkowo niewielkich nakładach finansowych, przy wykorzystaniu istniejącego potencjału, można skutecznie realizować zadania z zakresu pomocy społecznej. Łącznie w latach 2008, 2009, 2010 i 2011 nakłady te wyniosły 106 746 zł.

POWIAT GRYFIŃSKI Powrót dzieci do domu

Zmniejszenie liczby dzieci umieszczonych w placówkach oraz umożliwienie im powrotu do biologicznych rodzin to główne cele działań podejmowanych przez powiat gryfiński.

Samorząd powiatu w latach 2008–2011 prowadził kompleksowe i interdyscyplinarne działania na rzecz dzieci osieroconych, które obejmowały pracę z rodzicami biologicznymi dzieci umieszczonych w domach dziecka i rodzinach zastępczych, aby dzięki zmianie ich postaw i sytuacji życiowej był możliwy powrót dzieci do własnego środowiska. Celem tych działań było nie tylko zmniejszenie liczby dzieci umieszczonych w placówkach, ale również przeniesienie dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczych do rodzin zastępczych, osiągnięcie standaryzacji placówek oraz zmniejszenie kosztów ich prowadzenia.

W powiecie gryfińskim zaangażowano asystentów w rodzinach, z których dzieci umieszczone były w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub rodzinach zastępczych. Rodzice ci byli objęci bardzo intensywnym wsparciem psychologicznym, pedagogicznym, socjalnym itp. Prowadzono współpracę z ośrodkami pomocy społecznej, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, szkołami, kuratorami sądowymi. Rodzice z problemem alko-

holowym zostali poddani terapii odwykowej. Zadbano także o ich aktywizację zawodową. Organizowano warsztaty umiejętności dnia codziennego, taniego gotowania, kursy krawieckie, podczas których uczestnicy nie tylko uczyli się, ale jednocześnie np. remontowali swoje mieszkania.

W czasie realizacji projektu organizowano wspólne zajęcia, warsztaty i wyjazdy integracyjne, w których uczestniczyli i rodzice i dzieci urlopowane z placówek i rodzin zastępczych.

Fot. Arch. SP w Gryfinie

Zastosowanie różnych nowatorskich form pracy z rodziną przyniosło wymierne efekty. W ciągu ponad trzech lat 40 dzieci powróciło do domów rodzinnych lub cofnięto im posta-

nowienia o umieszczeniu w placówce. Powołano 38 nowych rodzin zastępczych. W wyniku pracy z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych do domów rodzinnych powróciło 11 dzieci, do adopcji skierowano 9 dzieci. Przeszkolono i podniesiono kompetencje wychowawcze wszystkim rodzinom zawodowym i pogotowiom rodzinnym oraz 56 rodzinom zastępczym.

Praktyka pokazuje z jednej strony, jak skutecznie wdrożyć system wsparcia dla rodzin biologicznych, a z drugiej, jak zachęcić mieszkańców powiatu do tworzenia rodzin zastępczych. Działania powiatu gryfińskiego pokazują, że nie zawsze potrzebna jest zmiana stanu prawnego, aby lepiej i efektywniej realizować zadania publiczne w obszarze społecznym.

Działania realizowane w powiecie gryfińskim w większości finansowane były z projektów zewnętrznych; w latach 2008–2010 wydano na ten cel – 4 193 619 zł.

OŚWIATA

KOSZALIN
Odpowiedzialni za jakość

Samorząd Koszalina pokazał, że w trudnych dla oświaty czasach, można dbać o to, co w edukacji najważniejsze – o jakość. Zrealizowane programy „Kompleksowe badanie kompetencji uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych” oraz „Program wspierania uczniów przygotowujących się do egzaminów zewnętrznych” przenoszą samorząd tego miasta na wyższy poziom zarządzania oświatą.

Pierwszy z programów dotyczy stworzenia jednolitego systemu badania kompetencji uczniów wszystkich szkół podstawowych i gimnazjów na terenie miasta. Celem jego jest zwiększenie efektywności nauczania poprzez wprowadzenie zewnętrznego badania kompetencji uczniów. Chodziło przede wszystkim o wyparcie z przestrzeni publicznej wyników surowych jako jedynej miary jakości nauczania, łagodzenie negatywnych skutków konku-

rencji między szkołami, a także zmniejszenie poczucia ciągłej frustracji dobrych nauczycieli pracujących w trudnych środowiskach i umożliwienie słabym nauczycielom obronnej interpretacji niepowodzeń („ale z kim ja muszę pracować”).

Przyjęto metodę edukacyjnej wartości dodanej (EWD), czyli metodę statystyczną pozwalającą na podstawie zasobów na wejściu (np. wynik na egzaminie poprzedniego etapu kształcenia) oraz wyjściu (np. wynik na egzaminie końcowym) oszacować efektywność nauczania, czyli wkład danej szkoły w końcowy poziom wiedzy uczniów na danym etapie kształcenia. Realizacja programu obejmowała następujące etapy: zabezpieczenie w budżecie miasta środków, przekazanie ich do szkół, zawieranie przez dyrektorów umów z Instytutem Badań Kompetencji w Wałbrzychu na przeprowadzenie badania, badanie kompetencji uczniów we wrześniu danego roku, przesłanie ich do szkół oraz informacji zbiorczej do organu prowadzące-

go, przekazanie uczniom kart ocen (analiza i interpretacja wyników), omówienie wyników w szkołach i ewentualna modyfikacja planów dydaktycznych.

Drugi program przewidywał wprowadzenie dodatkowych zajęć (od stycznia do kwietnia) pozwalających na utrwalenie wiadomości uczniów, którzy potrzebują włożyć więcej wysiłku, aby opanować wiedzę sprawdzaną podczas egzaminów zewnętrznych. W 2010 roku programem wspierania uczniów objęto osiemnaście szkół. Podział środków na dodatkowe zajęcia dla uczniów został dokonany w oparciu o kilkuletnią analizę wyników sprawdzianu po szkole podstawowej i egzaminu gimnazjalnego (najniższe wyniki).

Wdrożone programy przyniosły oczekiwane efekty w postaci m.in. poprawy wyników egzaminów zewnętrznych, zastosowania indywidualizacji w nauczaniu, lepszej wiedzy uczniów i rodziców o stanie swoich kompetencji oraz poczynionych postępach. Koszt realizacji programów w 2011 roku wyniósł 107 tys. zł.

JAROCIN
Komputery do szkół

Praktyka Jarocin – Kreatywna szkoła@ polega na kompleksowym wyposażeniu wszystkich szkół podstawowych i gimnazjów, zarówno publicznych, jak i niepublicznych, w mobilne pracownice komputerowe. Zakup mobilnych pracowni był możliwy dzięki skorzystaniu z leasingu operacyjnego.

Zastosowanie takiej formy sprawiło, że jarociński samorząd będzie spłacał ich zakup przez trzy lata w kwocie do 500 tys. zł rocznie.

Przed wdrożeniem projektu w szkołach dostępne były przestarzałe już stacjonarne pracownice komputerowe, z których uczniowie korzystali rzadko, najczęściej na zajęciach z informatyki. Dzięki zastosowanemu rozwiązaniu 25 szkół, 4300 uczniów i ponad 400 nauczycieli może korzystać z mobilnych pracowni komputerowych złożonych z 853 laptopów. Przeszkolono nauczycieli z wykorzystania ICT w nauczaniu, stworzono portal edukacyjno-społecznościowy Edukreator.pl oraz zapewniono dostęp do multimedialnych treści edukacyjnych. Mobilna klasa składa się z odpowiedniej liczby netbooków uczniowskich, certyfikowanego routera do bezprzewodowej transmisji danych, laptopa nauczycielskiego, dzięki któremu pedagog śledzi postępy pracy poszczególnych uczniów oraz szafki mobilnej, w której można ładować i przechowywać komputery.

*Obecnie w Jarocinie przypada 4 uczniów na jeden komputer, przy czym średnia w Polsce to 12 uczniów.
Fot. Arch. UM w Jarocinie*

Projekt jest współtworzony przy współpracy urzędu miejskiego ze wszystkimi placówkami oświatowymi. Zatrudniony w UM gminny koordynator udziela merytorycznego i technicznego wsparcia nauczycielom, przeprowadza przegląd sprzętu oraz zgłasza naprawy do dostawcy.

Korzyścią z wprowadzenia tego przedsięwzięcia było nie tylko wyposażenie szkół w nowoczesną infrastrukturę komputerową, ale przede wszystkim zmiana sposobu nauczania, podejścia do dydaktyki poszczególnych przedmiotów, wzrost aktywnych form prowadzenia zajęć, praca ucznia przy indywidualnym sta-

nowisku komputerowym oraz większa liczba nauczycieli potrafiących prowadzić zajęcia z wykorzystaniem techniki komputerowej. Rezultatem są także lepsze wyniki uczniów szkół podstawowych na sprawdzianie klas szóstych, zwiększenie liczby uczniów spoza gminy (większa subwencja), realizacja edukacji informatycznej w klasach I-III.

Jarocin udowodnił, że to właśnie świadomy nowych wyzwań samorząd może zmieniać polską edukację. Rozwiązanie to stanowi również modelowy przykład współpracy różnych podmiotów – wewnętrznych i zewnętrznych przy realizacji ważnego społecznie przedsięwzięcia.

DŁUGOSIODŁO Przedszkola z rodzicami

Celem praktyki „Ośrodki przedszkolne – szansą na dobry start” jest upowszechnienie alternatywnych form edukacji przedszkolnej dla dzieci w wieku 3–5 lat w miejscowościach gminy Długosiodło (woj. mazowieckie, 8064 mieszkańców), w których nie ma placówek przedszkolnych.

Tworzenie takich miejsc ma znaczący wpływ przede wszystkim na rozwój dziecka. Większość wrodzonych umiejętności rozwija się najintensywniej w wieku przedszkolnym. Jest to również najlepszy okres na zapobieganie ewentualnym późniejszym trudnościom w nauce i wyrównanie zaniedbań środowiskowych.

W 2005 roku przy współpracy Fundacji Rozwoju Dzieci im. Jana Amosa Komeńskiego w gminie Długosiodło powstały pierwsze dwa ośrodki przedszkolne – w Wólce Grochowej (przeniesiony do Siecznych) i Starym Bosewie. Fundacja przeprowadziła szkolenie nauczycielek, dofinansowała wyposażenie, zapewniła wsparcie merytoryczne (systematyczne konsultacje psychologa i logopedy). Obecnie na terenie gminy funkcjonują cztery ośrodki przedszkolne (Chrzczanka Włociańska, Sieczychy, Blochy, Dalekie). Dwa z nich prowadzone są

Dzięki przyjętemu rozwiązaniu 100% dzieci w wieku przedszkolnym z gminy korzysta z wychowania przedszkolnego, uczęszczając do przedszkola samorządowego, tzw. zerówek i ośrodków przedszkolnych.

Fot. UG w Długosiodle

przez gminę, natomiast pozostałe przez Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Gminy Długosiodło. Wynagrodzenia nauczycieli finansowane są z budżetu gminy. Zajęcia w ośrodkach odbywają się 3 razy w tygodniu i trwają 4 godziny. Grupa nie przekracza 15 dzieci, którymi zajmują się dwie osoby: nauczyciel i rodzic lub inny wolontariusz. Rodzice zawierają z rodzicami umowę o współpracy określającą zakres wzajemnych obowiązków (np. dyżury) i praw (możliwość

konsultowania czy wspólnego podejmowania decyzji dotyczących ośrodka).

Gmina Długosiodło jest doskonałym przykładem tego, w jaki sposób, mając ograniczone środki finansowe i możliwości organizacyjne, poradzić sobie z problemem upowszechnieniem edukacji przedszkolnej na swoim terenie. Koszty poniesione przez gminę (w 2011 roku na wszystkie ośrodki wydano – 12 659 zł) są jak najbardziej uzasadnione, biorąc pod uwagę korzyści wynikające z efektów funkcjonowania ośrodków przedszkolnych.

W placówkach wdrażane są takie programy jak KidSmart (korzystanie z programów i zasobów informatycznych) czy Niewidzialne dzieci (przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu). W 2011 roku w gminie powstało Centrum Dziecka i Rodziny, instytucja skupiona na zaspokajaniu potrzeb rozwojowo-edukacyjnych małych dzieci.

JOANNA PRONIEWICZ

KULTURA

POWIAT ELBLĄSKI Wieś z inicjatywą

Konkurs „Wieś z inicjatywą” powstał w celu wyłonienia i wypromowania najciekawszych przedsięwzięć, zrealizowanych przez społeczności wiejskie w powiecie elbląskim w 2010 roku.

Pomysł takiego konkursu powstał jako efekt obserwowanej w ostatnich latach dużej aktywności mieszkańców wsi na rzecz poprawy jakości życia na obszarach wiejskich. Przejawia się to m.in. w budowie małej infrastruktury rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych czy organizacji imprez sportowo-rekreacyjnych, kulturalnych i turystycznych. Ideą konkursu jest promocja dokonań i przemian na wsi, powstałych z inicjatywy mieszkańców i przez nich samych zrealizowanych. Prezentacja i promocja inicjatyw ma zarażać innych do aktywności oraz pokazywać, że mieszkańcy wsi mogą mieć duży, bezpośredni wpływ na poprawę jakości życia w swoich małych ojczyznach. W konkursie chodzi o to, by pokazać, że wieś może się pozytywnie zmieniać i to dzięki mieszkańcom, którzy, nie czekając na władze

Jeden z efektów konkursu „Wieś z inicjatywą”.

Fot. Archiwum Starostwa Powiatowego w Elblągu

gminne, powiatowe czy wojewódzkie, sami wpływają na poprawę życia w swoich wsiach poprzez własną pracę i pomysły na zmiany.

Głównym celem tego przedsięwzięcia jest zmotywowanie mieszkańców wsi do jak największej aktywności społecznej nastawionej na poprawę jakości życia i wypromowanie najlepszych przykładów takich działań. Ideą konkursu jest również jak najszersze wykorzystanie lokalnych zasobów danych wsiom do ich roz-

woju i promocji, jak również promocja samych projektów realizowanych z inicjatywy społeczności lokalnej. Zakłada się, że tym sposobem uda się zachęcić inne wsie do podejmowania działań i inicjatyw na rzecz rozwoju lokalnego.

Wsie do konkursu zgłaszają setki lub dziesiątki działające w nich organizacje pozarządowe. W 2011 roku udział w konkursie wzięło 12 wsi. Konkurs adresowany jest do wszystkich wsi całego powiatu elbląskiego, zamieszkałych przez blisko 40 tys. osób.

Wszystkie nagrodzone w konkursie „Wieś z inicjatywą” działania to inicjatywy oddolne, dlatego już sam fakt dostrzeżenia tych mieszkańców wsi, którzy pracują społecznie na rzecz poprawy jakości życia jest niezwykle cenny. To właśnie nagrodzone inicjatywy bezpośrednio wpływają na zakres usług oferowanych mieszkańcom, świadczą o poprawie ich jakości.

Choć sama formuła projektu – konkurs – nie jest metodą nową, to ważny jest cel, jaki przyświecał organizatorom konkursu – wypromowanie najbardziej wartościowych przedsięwzięć realizowanych przez społeczności wiejskie. Docenienie tych aktywności jest największym atutem tego projektu.

SŁUPSK Wolontariusze digitalizują

Urząd Miejski w Słupsku, który został laureatem konkursu „Samorządowy Lider Zarządzania 2011 – usługi społeczne”, otrzymał nagrodę za projekt pod nazwą „Społeczna Pracownia Digitalizacji”. W Słupsku stworzono usługę, z wykorzystaniem nowych technologii, oraz wypracowano metodę współpracy pomiędzy instytucjami – muzeami, archiwami, szkołami, kościołami, uczelniami i osobami prywatnymi.

„Społeczna Pracownia Digitalizacji” to projekt realizowany przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Słupsku od listopada 2009 roku. Stanowi on kontynuację – uzupełnienie wcześniej zrealizowanego projektu dotyczącego utworzenia Bałtyckiej Biblioteki Cyfrowej (BBC).

Celem SPD jest stworzenie bazy cyfrowej dokumentów dotyczących Pomorza oraz uaktywnienie lokalnego środowiska na rzecz kul-

tury tego regionu. Regionalia w szerokim tego słowa znaczeniu (tzn. materiały stworzone przez twórców pochodzących z Pomorza, dotyczące Pomorza lub stworzone na Pomorzu) poddawane są procesowi digitalizacji.

Ucyfrowienie dokumentu jest procesem żmudnym i czasochłonnym, dlatego też w całym projekcie ważną rolę odgrywają wolontariusze, których praca stanowi około 30% całego czasu poświęconego na tworzenie cyfrowych dokumentów. Ponadto SPD wspierana jest przez uczniów, studentów i stażystów. Właśnie aspekt upowszechniania wolontariatu został podkreślony przez jury konkursu. Ekspertsi podkreślali, że poprzez uaktywnienie różnych środowisk, samorząd Słupska wypromował wzór społecznego działania na rzecz kultury.

Ucyfrowienie dokumentów wymaga odpowiedniego i specjalistycznego sprzętu do skanowania, wykonywania fotokopii i ich technicznej obróbki. Sprzęt kupiony został za pieniądze pochodzące z dotacji Ministerstwa

Kultury i Dziedzictwa Narodowego, przy udziale środków samorządu miasta Słupsk.

Opracowane dokumenty stanowią wartościowe źródło wiedzy o regionie i udostępniane są nieodpłatnie na platformie Bałtyckiej Biblioteki Cyfrowej. Wszystkie zamieszczone tam dokumenty posiadają uregulowaną sytuację praw autorskich i mogą być dowolnie wykorzystywane w kolejnych publikacjach.

Łączny koszt realizacji projektu wyniósł 215,4 tys. zł. Dotacja z ministerstwa wynosiła 140 tys. zł. 153 tys. zł wydano na zakup sprzętu komputerowego, skanerów, oprogramowania oraz systemu do archiwizacji. Pozostałe koszty związane z realizacją projektu dotyczyły m.in. honorariów specjalistów oraz osób dokonujących selekcji zbiorów przeznaczonych do digitalizacji, szkoleń, warsztatów i konferencji oraz akcji promocyjnej i poszerzania dostępu do Internetu. W związku z udziałem w projekcie wolontariuszy, nie zwiększyły się koszty bieżącego funkcjonowania biblioteki.

Społeczna Pracownia Digitalizacji.

Fot. Archiwum Miejskiej Biblioteki Publicznej w Słupsku

PŁOŃSK Szkoła patriotyzmu

Jedną z najważniejszych zalet projektu Urzędu Miejskiego w Płońsku „Partnerstwo w kulturze i oświacie na przykładzie Płońskich Zasadzek Muzycznych PAMIĘĆ ZA SERCE” jest promowanie wśród młodzieży wartościowych postaw społecznych, takich jak patriotyzm, poczucie wspólnoty lokalnej, dbałość o zachowanie regionalnego dziedzictwa.

Płoński projekt znalazł się też w gronie laureatów konkursu, gdyż udało mu się połączyć harmonijną, zintegrowaną współpracą publiczne i prywatne podmioty oraz doprowadzić do partnerstwa imponującej liczby placówek oświatowych i kulturalnych, które łączą siły przy realizacji wspólnej imprezy.

Płońskie Zasadzki Muzyczne PAMIĘĆ ZA SERCE to cykliczne, multimedialne widowisko

w hołdzie zmarłym, powszechnie szanowanym płońszczanom, odbywające się w listopadzie w kościele lub sali miejskiego kina. Przedsięwzięcie realizowane jest od pięciu lat, a jego pomysłodawcami i głównymi organizatorami są: Miejska Biblioteka Publiczna im. H. Sienkiewicza w Płońsku oraz Szkoła Muzyki i Tańca „Nutka”, które zaprosiły do współpracy wszystkie płońskie szkoły, instytucje kultury, organizacje pozarządowe, parafie miejskie i lokalne media.

W Płońskich Zasadzkach każdorazowo bierze udział około 150 wykonawców – młodych ludzi ze szkoły muzycznej i szkół ogólnokształcących. Opisywane multimedialne widowisko to muzyka – śpiew i taniec, poezja, teksty wspominkowe, refleksje zaduszkowe oraz wizualizacje przybliżające osoby wspomniane. Już pierwsza edycja pokazała, że Zasadzki w takiej formie mają większą siłę przywoływania pamięci niż tradycyjne spotkania wspomnieniowe.

Aby przedsięwzięcie mogło powstać, łączą swoje siły publiczne i prywatne podmioty z terenu Płońska, przede wszystkim placówki oświatowe i kulturalne, wspierane przez parafie, organizacje pozarządowe i indywidualnych mieszkańców. Unikalność tego rozwiązania zawiera się w tym, że Płońsk realizuje projekt autorski, którego oryginalny scenariusz oparty jest w każdej edycji na wątkach lokalnej historii, a więc bliskiej mieszkańcom. Od pierwszej edycji Płońskie Zasadzki mają swoją stałą, ciągle powiększającą się publiczność. Impreza jest niebiletowana, co jest nie bez znaczenia dla potencjalnego odbiorcy.

Koszty organizacji projektu są niewielkie, ponieważ wszyscy partnerzy działają *non profit*. Jedynym wydatkiem jest druk materiałów reklamowych i promocja wydarzenia. W 2010 roku była to kwota 2581 zł.

OCHRONA ZDROWIA

SŁUPSK

Zdrowie mamy i dziecka

Celem głównym projektu „Zdrowie – Mama i ja” była poprawa warunków życia mieszkańców Słupska i powiatu słupskiego poprzez kształtowanie w nich odpowiednich nawyków zdrowego stylu życia.

Cel ten postanowiono osiągnąć dzięki kompleksowej realizacji programów profilaktyczno-zdrowotnych: „Jakość narodzin – Jakość życia”, „Profilaktyka rozwojowej dysplazji stawów biodrowych u niemowląt”, „Karmienie piersią najlepsze dla matki i dziecka”, „Planowanie rodziny odpowiedzialnym rodzicielstwem”, „Zdrowe życie – Dobre życie”. Do realizacji tego celu posłużyło stworzenie odpowiedniej infrastruktury lokalowej, a więc przychodni, której zadaniem jest zwiększenie dostępności do oferowanych w programach świadczeń zdrowotnych, ułatwienie młodym rodzicom podjęcia decyzji o posiadaniu dzieci oraz zapewnienie noworodkom, niemowlętom i dzieciom starszym optymalnych warunków rozwoju.

Projekt „Zdrowie – Mama i Ja” jest pomysłem własnym Miasta Słupska i powstał w wy-

niku braku zabezpieczenia na rynku usług medycznych i świadczeń zdrowotnych z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia.

W ramach realizacji projektu przebudowano i wyremontowano budynek mieszczący się przy ul. Westerplatte 1 w Słupsku. Zakupiono sprzęt medyczny i niemedyczny. Zatrudniono 23 realizatorów poszczególnych programów profilaktycznych: do szkoły rodzenia lekarza ginekologa-położnika, lekarza pediatrę-neonatologa, położną i psychologa, do poradni preluksacyjnej lekarza ortopedę-neonatologa i pielęgniarkę, do poradni laktacyjnej lekarza ginekologa-położnika, lekarza pediatrę, położną i psychologa, do poradni planowania rodziny lekarza ginekologa-położnika, położną, psychologa, edukatorów seksualnych i seksuologa oraz do poradni chorób cywilizacyjnych lekarza internistę i pielęgniarkę. Ponadto zatrudniono dietetyka i kronikarza projektu, a także koordynatora projektu i tłumacza.

Wyemitowano na antenie telewizji lokalnej 35 spotów informacyjnych na temat realizacji poszczególnych programów profilaktycznych oraz wydrukowano i rozprowadzono około

Zajęcia w szkole rodzenia.

Fot. Archiwum UM w Słupsku

17,5 tys. ulotek, folderów i plakatów informacyjnych na temat projektu.

Dzięki promocji projektu w mediach w okresie od sierpnia 2009 do kwietnia 2011 r. w 15-godzinnych cyklach zajęć prowadzonych przez szkołę rodzenia uczestniczyło 445 przyszłych matek i 224 przyszłych ojców. Wykonano 3136 badań stawów biodrowych, z konsultacji w poradniach skorzystało ponad 1200 osób, w 30 placówkach oświatowo-wychowawczych na terenie miasta i powiatu przeprowadzono edukację, w której uczestniczyło prawie 3 tys. osób.

POWIAT PILSKI

Przedszkolaki pod lupą

Istotą programu „Modyfikowanie sposobu żywienia i aktywności fizycznej dzieci w wieku przedszkolnym oraz jego wpływ na stan odżywienia i sprawność fizyczną” jest zmodyfikowanie diety dzieci zarówno w przedszkolu, jak i w domu oraz uświadomienie rodzicom oraz wychowawcom przedszkolnym znaczenia aktywności fizycznej, która wpływa na poprawę ich stanu odżywienia i sprawności fizycznej, a tym samym powoduje cofnięcie początku chorób dietozależnych.

Projekt ten jest bardzo ważny, zarówno z naukowego jak i utylitarnego punktu widzenia. Nadwaga i otyłość oraz wynikające z tego problemy metaboliczne są uznawane za najważniejszy problem zdrowia publicznego.

W projekcie realizowanym przez powiat pilski wspólnie z AWF w Poznaniu oraz z gminą Piła, uwzględniono wskaźniki otyłości, niedokrwiennej choroby serca, nadciśnienia tętniczego, cukrzycy typu 2 oraz anemii, która nie jest zaliczana do typowych chorób dietozależnych. Modyfikacja diety objęła wyeliminowanie występujących w Polsce podstawowych błędów żywieniowych. Realizatorzy projektu

Pilski projekt udowadnia znaczenie aktywności fizycznej przedszkolaków dla poprawy ich stanu odżywienia i sprawności.

Fot. Archiwum Starostwa Powiatowego

zwrócili uwagę na podział racji pokarmowej na 5 do 6 posiłków oraz na przestrzeganie zasady nieprzekraczania trzygodzinnych przerw między posiłkami. Analiza sposobu żywienia dzieci, oprócz analizy całodziwnej, uwzględnia również osobno sposób żywienia dzieci w przedszkolu oraz w domu, co pozwala na uzyskanie dodatkowych informacji o skuteczności programu interwencyjnego.

Z projektu skorzystało jak dotąd 120 dzieci oraz ok. 240 rodziców.

Oryginalność zastosowanego w powiecie pilskim rozwiązania polega na tym, że badaniom poddana została populacja młoda – dzie-

ci w wieku przedszkolnym. Badanie żywienia i stanu odżywienia przeprowadzane jest nowoczesnymi metodami, ocena aktywności fizycznej dokonywana jest za pomocą specjalnych aparatów (Actigraph) do mierzenia całodobowej aktywności fizycznej dzieci, co pozwala zobiektywizować i porównać uzyskane wyniki z różnych etapów badania.

Program ma charakter pilotażowy. Na podstawie uzyskanych wyników można opracować i zaproponować diety dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz ustalić poziom aktywności fizycznej i ilość czasu wolnego spędzonego przed komputerem i ekranem telewizyjnym, co jest niezbędne do prewencji chorób dietozależnych. Projekt pozwala też uzyskać odpowiedź na pytanie, jaką rolę w zmianie sposobu żywienia i aktywności fizycznej odgrywa pleć dziecka

W związku z realizacją projektu powiat poniósł koszty w wysokości 32 tys. zł. Ogólne nakłady wyniosły 62 tys. zł. Wprowadzenie tego programu może przynieść korzyści ekonomiczne w dłuższym okresie. Przeprowadzone badania u dzieci i rodziców pozwalają na wyselekcjonowanie osób wymagających zastosowania leczenia, a zatem poprawi się jakość ich życia; ponadto zmniejszą się nakłady finansowe związane z leczeniem w wieku dorosłym.

TORUŃ

Nauka zdrowego życia

Wychodząc naprzeciw potrzebom zdrowotnym mieszkańców opracowano z inicjatywy miasta „Program edukacyjny z zakresu zdrowego stylu życia”. Istotą wdrożonego w 2009 r. programu jest zmiana postaw i zachowań dorosłych mieszkańców Torunia i ukierunkowanie ich na zdrowy styl życia poprzez edukację zdrowotną i dostarczenie umiejętności praktycznych.

Beneficjentami programu są mieszkańcy od 18. roku życia, którzy wyrażą chęć i zgłoszą się do udziału w programie. Program realizowany jest przez miejską przychodnię specjalistyczną i w znacznej części dotowany z budżetu miasta. Uczestnicy programu nieodpłatnie otrzymują nie tylko wiedzę w postaci materiałów edukacyjnych i porad specjalistycznych z zakresu diety, psychologii czy promocji zdrowia, lecz także mają wykonywane podstawowe pomiary ciśnienia tętniczego krwi, masy ciała, tkanki tłuszczowej i BMI, jak również mają możliwość skorzystania z zajęć relaksacyjnych, prowadzonych przez instruktora rekreacji ruchowej

Zajęcia na piłkach Body Ball.

Fot. Archiwum UM w Toruniu

i ćwiczeń psychofizycznych oraz akwaerobiku na basenie. Założeniem programu jest to, by uczestnicy programu przez 5 tygodni jego trwania zostali „wypożyczeni” w podstawową wiedzę i praktyczne umiejętności z zakresu zdrowego stylu życia.

Zaletą programu jest jego „elastyczność”, polegająca na pewnej modyfikacji w trakcie realizacji, np. wprowadzenie elementu warsztatu psychologicznego (na życzenie beneficjentów). Kolejną zaletą, a jednocześnie innowacyjnością tego rozwiązania jest fakt, że łączy ono wiedzę

teoretyczną z działaniami praktycznymi i stwarza możliwość wykorzystania zdobytej wiedzy i umiejętności po jego zakończeniu.

Od czasu wdrożenia programu, tj. od sierpnia 2008 r. do końca 2010 r., z programu skorzystało 1091 torunian, z czego z porad pedagoga – 1091 osób, z porad dietetyka – 564 osoby, z porad psychologa i warsztatów psychologicznych – 492 osoby, z ćwiczeń relaksacyjnych – 969 osób, akwaerobiku – 146 osób. Deklarację poszerzenia wiedzy w zakresie zachowań prozdrowotnych złożyło w 2010 roku 97% uczestników.

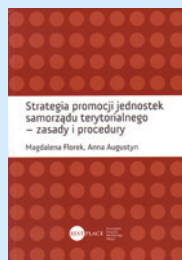
Wdrożenie i realizacja programu poprzedzone były wyremontowaniem i adaptacją na koszt gminy pomieszczeń miejskiej przychodni specjalistycznej, w której odbywa się realizacja programu (oprócz zajęć na basenie). Program realizowany jest ze środków pochodzących z budżetu miasta Torunia oraz środków miejskiej przychodni specjalistycznej, które utrzymują się na tym samym poziomie w każdym roku realizacji programu: – koszty osobowe to 60 116,18 zł, w tym z dotacji miasta 52 600 zł, a koszty rzeczowe – 20 259,43 zł, w tym z dotacji miasta 7400 zł.

EWA PARCHIMOWICZ

Kompendium o strategii promocji

Nie tylko dla specjalistów

Książka pt. *Strategia promocji jednostek samorządu terytorialnego – zasady i procedury*, autorstwa dr Magdaleny Florek z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu i dr Anny Augustyn z Uniwersytetu w Białymstoku to pierwsza pozycja wydawnicza Instytutu Best Place. Mecenasem tej publikacji jest Związek Miast Polskich.

Książka pomaga zrozumieć, jak należy opracować strategię promocji, aby osiągnąć podczas jej wdrażania pożądane rezultaty. W sposób uporządkowany i pragmatyczny zostały w niej przedstawione zasady oraz istota budowania skutecznej i efektywnej strategii promocji jednostek samorządu terytorialnego. Autorki wprowadzają krok po kroku szczegółowe wytyczne dotyczące poszczególnych etapów tworzenia strategii promocji. Poruszane są kwestie związane z budowaniem i wdrażaniem strategii, począwszy od diagnozy wyjściowej, analizy SWOT, przez określenie celów, grup docelowych, instrumentów promocji po sporządzenie budżetu, sposoby ewaluacji, organizację procesu promocji czy możliwości budowania partnerstw na rzecz jej realizacji.

Publikacja umiejętnie łączy wiedzę teoretyczną z praktyką, jaka jest potrzebna pracownikom zajmującym się promocją w JST, na każdym poziomie przygotowania tego istotnego dokumentu. Każdy jej rozdział zawiera nie tylko zestawienie i opis zaleceń do poszczególnych etapów tworzenia strategii, ale też konkretny przykład ilustrujący omówione zagadnienia, czyli studia przypadku z następujących miast i regionów: Białegostoku, Gdańska, Łodzi, Poznania, Radomia, Szczecina, Mazowsza, Podkarpacia, Podlasia, Śląska, Warmii i Mazur. Zdaniem autorek, dobre praktyki powinny być źródłem inspiracji dla samorządów terytorialnych, które dopiero rozpoczynają działania na tym polu.

Książka adresowana jest przede wszystkim do pracowników referatów ds. promocji w miastach, powiatach czy województwach,

ale także do przedstawicieli szczebla zarządzającego, czyli wójtów, burmistrzów, prezydentów, starostów, marszałków oraz członków rad i sejmików samorządowych. Ten praktyczny przewodnik pozwala obiektywnie ocenić dokument strategii promocji JST, również ten, który jest przygotowywany przez podmioty zewnętrzne. Promocja to sfera, która wzbudza często duże emocje – jej przeciwnicy uważają wydatki na nią za zbędne koszty czy grę polityczną. Trudnością przy podejmowaniu decyzji oraz konkretnych działań promocyjnych przez samorządy jest powszechne przekonanie, że „na promocji znają się wszyscy”. Dopiero jednak lektura tej pozycji, pokazuje, że niekoniecznie.

Publikacja została napisana przystępnym językiem, w sposób logiczny, precyzyjny i zrozumiały. Zawiera bogatą dokumentację graficzną, ułatwiającą przyswojenie niektórych zagadnień, a także liczne praktyczne objaśnienia i wskazówki. – *Wyłuszczenie głównych pojęć oraz też, encyklopedyczne ujęcie komentarzy wyjaśniających znaczenie i sposób rozumienia kategorii marketingowych, terminów naukowych i sformułowań, umieszczanie fotografii i technik promocyjnych czynią książkę podobną do popularnych podręczników amerykańskich* – napisał w recenzji monografii prof. Andrzej Szromnik.

Książkę można kupić na stronie Instytutu (<http://bestplaceinstytut.org/programy-i-projekty/wydawnictwo>).

(JP)

Współpraca oparta na wolontariuszach

Gdynia z „Oskarem”

Jednym z miast, które w szczególnie aktywny sposób uczestniczyło w pracach miejskiej Grupy Wymiany Doświadczeń działającej w ramach programu „Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych – wypracowanie i upowszechnienie standardów współpracy” jest Gdynia.

Doświadczenia tego miasta w dziedzinie współpracy samorządu z trzecim sektorem są wyjątkowo bogate. Gdyński samorząd jako pierwszy w Polsce, w 1995 roku uchwalił Program Współpracy z organizacjami pozarządowymi.

– Ten pierwszy Program usystematyzował przede wszystkim to, co gdyński samorząd ma do zaoferowania organizacjom i czego może w zamian oczekiwać – mówi Bartosz Bartoszewicz, pełnomocnik prezydenta Gdyni ds. organizacji pozarządowych. – Powołano unikalną w skali całego kraju jednostkę – Gdyńskie Centrum Organizacji Pozarządowych, odpowiedzialną za współpracę samorządu z trzecim sektorem. GCOP stał się nie tylko miejscem stałych spotkań NGO-sów, ale również galerią, w której ich członkowie mogą prezentować swoje osiągnięcia. Wreszcie odbyła się pierwsza sesja grantowa, w ramach której organizacje mogły składać wnioski o dofinansowanie. W efekcie podjętych działań w 1996 roku przekazano organizacjom pozarządowym rekordową, jak na tamte czasy w skali całego kraju kwotę 210 tys. złotych.

W 2009 roku gdyński samorząd przekazał organizacjom pozarządowym 29,5 mln zł, natomiast w 2010 roku ogólna kwota wydatkowana przez miasto na projekty realizowane we współpracy z trzecim sektorem wyniosła prawie 31,6 mln zł stanowiąc 3,5% wydatków bieżących z budżetu miasta.

Dzisiaj gdyński samorząd na stałe współpracuje z prawie 700 organizacjami pozarządowymi, a współpraca ta głównie polega na promowaniu ich działań, na podejmowaniu wspólnych inicjatyw i realiza-

cji różnorodnych zadań publicznych takich jak: profilaktyka i promocja zdrowia, rehabilitacja, pomoc społeczna, samopomoc, oświata, edukacja, wychowanie, turystyka, sport, rekreacja, aktywny wypoczynek, ochrona środowiska, sztuka, kultura, bezpieczeństwo publiczne, demokracja lokalna, aktywność obywatelska, rozwój zainteresowań oraz rozwój gospodarczy i lokalny. Gdyńskie organizacje pozarządowe wnoszą niemały wkład w realizację poszczególnych projektów. Z jednej strony jest to zaangażowanie i kreatywność, z drugiej zaś wymierne środki finansowe oraz wkład pozafinansowy, czyli głównie aktywność wolontariuszy. W 2009 roku po stronie trzeciego sektora aż 3152 osoby zaangażowane były w realizację zadań i projektów. Jednocześnie, jak podają statystyki, w kolejnym roku adresatami przedsięwzięć realizowanych wspólnie przez samorząd i organizacje pozarządowe było 221 802 gdynian. Oznacza to, że statystycznie prawie każdy mieszkaniec miasta zetknął się z aktywnością trzeciego sektora.

Projektem, który w szczególnie sposób przyczynia się do zaszczepienia, zwłaszcza młodym mieszkańcom Gdyni, bakcyli aktywności społecznej są tzw. DOKI. Nazwę tę można czytać jako skrót od słów: działanie, organizacja, kreatywność, inicjatywa. Jest to projekt obywatelski skierowany do uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów, wspierany przez miasto. Co roku angażuje się w niego spora liczba wolontariuszy. Osoby biorące udział w tym przedsięwzięciu zajmują się m.in. koordynacją poszczególnych elementów programu, pomocą w or-

ganizacji pracy mediów podczas dużych imprez kulturalnych, obsługą gości zagranicznych czy np. wydawaniem akredytacji dla dziennikarzy. Jest to dla młodych ludzi szansa na zdobycie nowej wiedzy, nawiązanie ciekawych kontaktów oraz wymianę doświadczeń. Na hasło „Uaktywnij się” co roku odpowiadają setki młodych gdynian, którzy mogą zobaczyć, jak od zalepsza wygląda organizacja imprez masowych i wydarzeń kulturalnych. W 2010 roku wolontariusze mogli uczestniczyć w takich imprezach, jak: Noc Świętojańska, Gdynia Sailling Days, Heineken Opener Festival, Mistrzostwa Polski w Aquathlonie, Festival Globaltica, Festiwal Rytmu i Ognia FROG, Scena Koncertowa Ucho, Scena Letnia Teatru Miejskiego oraz Bike Gdynia Maraton.

W 2009 roku Gdynia otrzymała nadzwyczajne wyróżnienie w konkursie odbywającym się pod patronatem Komisji Europejskiej o Europejską Nagrodę Sektora Publicznego. Jest to europejski „Oscar” dla sektora publicznego, najwyższej rangi laur na kontynencie. Warto dodać, że do konkursu wpłynęło 300 aplikacji z 29 krajów europejskich. Projekt „Gdyński sektor obywatelski” znalazł się w ścisłym gronie laureatów, wśród wyróżnionych, w kategorii „Zaangażowanie obywateli”.

W opinii jury Gdynia stworzyła program wychodzący poza ramy tradycyjnej demokracji przedstawicielskiej i zbudowała zrównoważone partnerstwo z lokalnymi organizacjami pozarządowymi; angażuje lokalne organizacje pozarządowe w konsultowanie i współtworzenie lokalnych programów i przedsięwzięć, także w realizację zadań publicznych, a Gdyńskie Centrum Organizacji Pozarządowych, jako komórka Urzędu Miasta, jest jednostką bardzo innowacyjną.

Nagrodzony program dotyczył współpracy miasta z organizacjami pozarządowymi. Obejmuje ona trzy zasadnicze dziedziny: konsultowanie i współtworzenie lokalnych programów i przedsięwzięć, bezpośrednią realizację zadań publicznych oraz udział w pracach stałych, wspólnych zespołów złożonych z przedstawicieli organizacji pozarządowych i samorządu.

(EPE)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Badania nad współpracą JST i NGO

Ocena mało zadowalająca

Współpraca między organizacjami pozarządowymi i administracją samorządową. Problemy, wyzwania i rekomendacje – to tytuł ekspertyzy przygotowanej przez Instytut Spraw Publicznych w ramach projektu „Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych – wypracowanie i upowszechnienie standardów współpracy”.

Ekspertyza powstała głównie na podstawie badań przeprowadzonych w części diagnostycznej realizacji projektu „Model współpracy...”. Autorzy opracowania – **dr Magdalena Dudkiewicz** – socjolog z Instytutu Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego oraz **dr Grzegorz Makowski** – kierownik Programu Społeczeństwa Obywatelskiego w Instytucie Spraw Publicznych, wykładowca Collegium Civitas w Warszawie – stawiają tezę, że współpraca między jednostkami samorządu terytorialnego a organizacjami samorządowymi w Polsce pozostaje wciąż na wysoce niezadowalającym poziomie. Dobitnie wykazuje to dokonany w ramach Indeksu Jakości Współpracy pomiar z użyciem wskaźnika Dystans do Celu (o Indeksie Jakości Współpracy pisaliśmy w Samorządzie Miejskim nr 9 z ub.r.).

Wskaźnik ten obrazuje maksymalny odsetek punktów wyrażających jakość współpracy, możliwy do osiągnięcia przy aktualnej konstrukcji Indeksu (ważne, aby przy tym pamiętać, iż maksimum wskaźnika, czyli 100%, nie jest równoznaczne z osiągnięciem stanu współpracy „idealnej”, ale z osiągnięciem maksimum tego, co w danej chwili mierzy Indeks). Średnia wartość DdC dla Polski, według pomiaru z przełomu 2010 i 2011 roku, wyniosła jedynie niecałe 40%; na żadnym szczeblu samorządu przekracza 50%, chociaż autorzy podkreślają, że najniższe wskaźniki osiągane są na poziomie gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, a im wyższy szczebel samorządu, tym jakość współpracy się poprawia.

Na jakość współpracy w największym stopniu wpływa stan współpracy finansowej i po-

zafinansowej oraz dostępność infrastruktury współpracy, ze szczególnym uwzględnieniem tych jej elementów, które przekładają się na proces komunikacji pomiędzy oboma sektorami.

Dla jakości współpracy niebagatelne znaczenie mają również takie czynniki, jak kultura relacji między obiema stronami, a także m.in. otoczenie, którego elementem są inni aktorzy (np. członkowie organów stanowiących samorządu) oraz uwarunkowania prawne.

Autorzy ekspertyzy podkreślają, że za stan współpracy międzysektorowej i jej jakość odpowiadają obie strony: zarówno jednostki samorządu terytorialnego, jak i organizacje pozarządowe. Ta z pozoru oczywista konstatacja nie jest jednak powszechnie uznawana, zwłaszcza przez przedstawicieli trzeciego sektora, co wykazały wstępne badania jakościowe przeprowadzone na potrzeby projektu „Model współpracy...”.

Obraz na starcie

Latem 2010 roku zrealizowano wstępne badania jakościowe (8 wywiadów grupowych i 12 wywiadów indywidualnych z udziałem reprezentantów organizacji i samorządów), poprzedzone pogłębionym opracowaniem istniejącego już dorobku na temat współpracy międzysektorowej. Głównym celem tego etapu diagnozy było zgromadzenie danych potrzebnych do przygotowania zasadniczego komponentu badań, którym był Indeks Jakości Współpracy, ale dzięki zastosowaniu technik jakościowych badacze zyskali jednocześnie głębszy wgląd w relacje między sektorem pozarządowym i publicznym.

– Najważniejsze wnioski, które w kontekście niniejszego opracowania warto zaakcentować, sprowadzają się do dwóch kwestii – czytamy w ekspertyzie. – Po pierwsze, wiele wskazuje na to, że jakość współpracy międzysektorowej w coraz mniejszym stopniu jest pochodną uwarunkowań prawnych czy instytucjonalnych. Uczestnicy badań rzadko wskazywali, że relacje między organizacjami i sektorem publicznym mogłyby być lepsze, gdyby poprawiono takie czy inne przepisy. Badania dostarczyły argumentów na rzecz tezy, iż po blisko ośmiu latach obowiązywania, zasadnicza dla kwestii współpracy ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (skorygowana w znacznym stopniu w 2010 i 2011 roku), utrzymała już pewne status quo i jest to stan na tyle zadowalający dla obu stron, że postulaty doregulowania tego czy innego aspektu pojawiają się sporadycznie.

Drugi ważny wniosek ze wstępnych badań jakościowych to ujawnienie ogromnego niedoboru w sferze obyczajów, codziennej praktyki, czy – ogólnie mówiąc – kultury współpracy. Rozwiązań prawnych zatem nie brakuje, problem w tym, że często są one wykorzystywane nieskutecznie lub w ogóle nie są stosowane.

– Mamy bowiem do czynienia z atmosferą nieufności we wzajemnych stosunkach, brakiem wspólnego zrozumienia w zakresie podstawowych wartości czy zasad, które powinny łączyć obie strony (jak na przykład partnerstwa), lub po prostu niezachowywaniem podstawowych wymogów, niezbędnych do tworzenia i podtrzymania atmosfery sprzyjającej poprawnym relacjom. Problem ten jest uwarunkowany wzajemną niezajomością realiów działania, posługiwaniem się „odmiennymi językami”, czy po prostu brakiem regularnych kontaktów, które wykraczałyby poza sztywne relacje służbowe – piszą Magdalena Dudkiewicz i Grzegorz Makowski.

Indeks Jakości Współpracy

Skonstruowanie Indeksu Jakości Współpracy (IJW) było kolejnym krokiem, który miał przybliżyć badaczy do diagnozy jakości współpracy samorządów z trzecim sektorem. Założono, że wykonane przy jego pomocy badania dadzą szeroki, ogólnokrajowy ogląd kondycji relacji międzysektorowych.

Przypomnijmy, że Indeks to syntetyczny wskaźnik, łączący dane o relacjach między organizacjami i administracją samorządową z trzech źródeł – sondażu opinii organizacji pozarządowych (przeprowadzonego specjalnie na potrzeby IJW), monitoringu funkcjonowania ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, prowadzonego od kilku lat przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej oraz analizy treści na temat współpracy międzysektorowej dostępnych internautom.

Z połączenia tych danych i ich statystycznego opracowania autorzy otrzymali ogólny obraz współpracy. Można ją opisać w sześciu podstawowych aspektach: infrastrukturze współpracy, publicznej dostępności infrastruktury współpracy, w aspekcie współpracy finansowej i pozafinansowej, uwzględniając wiedzę i opinie organizacji o uwarunkowaniach współpracy oraz zadowolenie organizacji ze stanu współpracy.

Ponadto, na podstawie zgromadzonych danych i ich pogłębionej analizy stworzono podstawowy wskaźnik jakości współpracy – **Dystans do Celu (DdC)**.

Ocena raczej słaba

– Ogólna ocena jakości współpracy dokonana za pomocą zastosowanego narzędzia wynosi niecałe 40% możliwych do uzyskania, głębsza analiza ujawnia jeszcze kilka innych interesujących rysów relacji międzysektorowych. Przede wszystkim różnice w jakości współpracy nie są duże pomiędzy poszczególnymi województwami. Nie ma w Polsce regionu, który wybijałby się szczególnie ponad przeciętność lub na wskaźniku DdC uzyskiwałby wynik, który można by określić jako dobry (w okolicach 80%) – czytamy w ekspercie.

Autorzy zwracają uwagę, że chociaż na przykład województwo warmińsko-mazur-

skie zostało ocenione najlepiej, to jest zaledwie „prymusem” wśród słabych i z pewnością nie może stać się przykładem, na bazie którego można byłoby budować wzorzec współpracy.

Inna interesująca cecha współpracy międzysektorowej, to niska jakość zarówno w wymiarze finansowym (średni wynik dla Polski to niespełna 24%), jak i niefinansowym (średni wynik dla Polski to nieco powyżej 36%), przy jednocześnie (relatywnie) dobrej ocenie istniejącej infrastruktury (średni wynik dla Polski to 53%).

I wreszcie badania wykonane przy pomocy IJW pokazały z całą mocą jeszcze jedną istotną cechę relacji międzysektorowych, coś co autorzy określają mianem peryferyjności. Organizacje i samorządy najściślej współpracują między sobą na najniższym, gminnym poziomie. Jednocześnie współpraca ta jest najgorzej oceniana (zwłaszcza w gminach wiejskich) ze względu na wszystkie wspomniane aspekty, z wyjątkiem zadowolenia po stronie organizacji, które tu osiąga względnie najwyższe wyniki. Zdaniem badaczy to bardzo ważny wniosek. Peryferyjność współpracy międzysektorowej niesie bowiem ze sobą istotne implikacje z punktu widzenia kreowania polityki państwa w tym obszarze.

Kilka dobrych rad

Zdaniem autorów opracowania, przezwyciężenie problemu nierówności między sektorem pozarządowym a administracją publiczną jest możliwe wyłącznie przy zmianie perspektywy postrzegania i oceniania ich wzajemnych relacji. W sensie posiadanych zasobów (materiałnych, czy finansowych) organizacje pozarządowe nigdy nie będą w stanie dorównać administracji publicznej. Co więcej, ta dysproporcja od lat rośnie i prawdopodobnie dalej będzie się zwiększać. Coraz większy jest bowiem udział środków publicznych (w tym zwłaszcza samorządowych) w portfelach organizacji (przy czym jest to jedynie polska specyfika) i tylko w niewielkim stopniu jest on balansowany przez wsparcie w postaci indywidualnej czy korporacyjnej filantropii.

– Zatem – na gruncie twardych, finansowych danych – nierówność stron jest po prostu faktem, z którym nie ma co dyskutować – czytamy w dokumencie. – Rzecz w tym, aby

przyjmując, że nierówność między sektorami w sensie materialnym jest czymś oczywistym, w taki sposób wpływać na kształt relacji między organizacjami i administracją publiczną, żeby nie utrudniały one współpracy między tymi dwoma typami podmiotów. Do tego potrzebna jest koncentracja na innej płaszczyźnie wzajemnych stosunków.

Autorom chodzi o jasne zdefiniowanie i podkreślanie, że celem współpracy między organizacjami i administracją publiczną jest przysporzenie dobra wspólnego mieszkańcom wspólnoty samorządowej, czy też ogólnie – społeczeństwu.

Przede wszystkim niezbędne jest wzmocnienie legitymizacji sektora pozarządowego. Należy podjąć działania na rzecz wzmocnienia podmiotowości organizacji, która – jak pokazują badania – wciąż jest zbyt słaba. Wyniki badań jednoznacznie świadczą, jak słabą społeczną legitymację i zakorzenienie ma polski trzeci sektor, będąc jednocześnie tak blisko związanym z najniższym szczeblem samorządu.

Jednak po latach wzmocnienie podmiotowości wymaga innego rodzaju oddziaływania. Badania przeprowadzone w ramach projektu i inne dane wykazują, że podmiotowość, a co za tym idzie legitymizacja trzeciego sektora, jest osłabiona dlatego, że jego działalność częstokroć nie jest prowadzona w odpowiedzi na potrzeby wspólnot samorządowych, czy społeczeństwa, ale wyłącznie w odpowiedzi na zapotrzebowanie na wykonawców określonych zadań publicznych, o których decyduje administracja.

W zakresie poprawy kultury współpracy, nieodzowne są przede wszystkim działania informacyjne i edukacyjne. Powinny one opierać się na budowaniu wzajemnego, dobrego wizerunku organizacji pozarządowych i administracji, kształtowaniu postaw sprzyjających dobrej współpracy i wzmocnianiu zaufania obu stron. Jakkolwiek kultura współpracy musi zakorzenić się przede wszystkim na poziomie samorządów lokalnych, to polityka państwa na poziomie centralnym, bądź regionalnym (realizowana w ścisłej współpracy z samorządowymi urzędami marszałkowskimi) powinna się koncentrować na działaniach edukacyjnych i informacyjnych.

Oprac. EPE

XXXIII ZGROMADZENIE OGÓLNE ZWIĄZKU MIAST POLSKICH

Karpacz, 8–9 marca 2012

Hotel Gołębiowski, ul. Karkonoska 14

Program

8 marca – czwartek

14: 30–18: 30 – OBRADY PLENARNE

Otwarcie obrad przez Prezesa ZMP, wystąpienia Gości

1. Powołanie prezydium i komisji, przyjęcie porządku obrad
2. Przyjęcie regulaminu obrad i ordynacji wyborczej
3. Sprawozdanie Zarządu z działalności Związku w 2011 roku
4. Sprawozdanie z wykonania budżetu i przedstawienie bilansu Związku za rok 2011
5. Przedstawienie opinii Komisji Rewizyjnej
6. Dyskusja i głosowanie nad przyjęciem sprawozdań oraz bilansu za rok 2011
7. Wybory uzupełniające do Zarządu Związku (1 vacat)
Zgłoszenie kandydatów
Autoprezentacja kandydatów
Głosowanie uzupełniające
8. Przedstawienie projektu programu działania Związku na rok 2012, dyskusja
9. Przedstawienie projektu budżetu na rok 2012
10. Dyskusja programowa, przyjęcie też programu działania
11. Głosowanie nad budżetem na rok 2012

9 marca – piątek

10: 00–13: 00 – OBRADY PLENARNE – ciąg dalszy

Wystąpienia Gości (cd.)

12. **Komisja Wspólna Rządu i ST** – Michał BONI, Minister Administracji i Cyfryzacji
13. **Samorządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o dochodach JST** – Ryszard GROBELNY (ZMP)
14. **Stan wdrażania zmian w ustawie „śmieciowej”** – Michał RZANEK – przewodniczący Komisji Gospodarki Komunalnej ZMP
15. **Miasta w nowej perspektywie finansowej UE (2014–20)** – Jan OLBRYCHT (PE)
16. Debata – wnioski
17. Zamknięcie obrad Zgromadzenia Ogólnego

VI Międzynarodowa Konferencja z cyklu „Zarządzanie miastem”

Miasto 2012

Katowice, 15–16 marca 2012 r.

Tematyka:

- miasto przyszłości w badaniach Komisji Europejskiej; planowany udział urbanistów oraz ekspertów zajmujących się problematyką miasta przyszłości w wymiarze globalnym i europejskim,
- przygotowania do nowego okresu programowania w Unii Europejskiej na lata 2014–2020 i związane z tym wyzwania dla miast.

Organizatorzy:

Poseł do Parlamentu Europejskiego Jan Olbrycht
Stowarzyszenie „Europa jest prosta”
Związek Miast Polskich
Śląski Związek Gmin i Powiatów
Miasto Katowice

Wkładka „Samorząd Miejski” – stały dodatek do „Gazety Samorządu i Administracji”.

Wydawca – Związek Miast Polskich; ul. Robocza 46 a, 61–517 Poznań. Wkładkę redaguje zespół w składzie: Ewa Parchimowicz – red. nac., Joanna Proniewicz, Hanna Hendrysiak.

Adres redakcji: ul. Robocza 46a, 61–517 Poznań, tel. (61) 63 350 54, fax (61) 63 350 60, www.miesta-polskie.pl/sm.html, e-mail: redakcja@zmp.poznan.pl.

Druk: Pracownia Wydawniczo-Poligraficzna TED

**gazeta samorządu
i administracji**
gospodarka prawo finanse